

materijala koje su nekada rabili zubar i njegov tehničar. Osim zubarske igre, u suradnji s Dispanzerom za zubnu zaštitu djece i omladine Doma zdravlja Celje, djeci smo predstavili i preventivni program s prikazima pravilne njege zuba. U tu smo svrhu pripremili i čitav niz radionica gdje su djeca, uza stručnu pomoć vanjske suradnice, iz papirnate kaše oblikovala zdravu prehranu, voće i povrće. U radionicama smo i starim zubnim četkicama crtali na temu izložbe te pročitanih bajki i pjesmica o zubima. Također, izradili smo i jednostavne lutke te s njima izveli improviziranu predstavu na temu zub. Lutkarske predstave su vrlo zgodne aktivnosti, a osobito one gdje su djeca drugoj djeci, svojim vršnjacima, pripremila zubarski program. U goste smo pozvali i profesionalne skupine i kazališta, a lijepo smo se zabavljali i u glazbenoj zubobolji. Obrazovni ćemo program pri zbirci opet uvesti u novom prostoru i u novom postavu i dopuniti ga brojnim novostima: ponudit ćemo ga, dakako, na nešto drukčiji način i starijoj publici.

Primljeno: 30. IV. 1997.

Summary:

Slovenian dentist's collection

Marija Počivavšek
Bronica Gologranc Zakonjšek

Thanks to the enthusiasts, as dr. Franc Štolfa, most of the objects were preserved. But because of the impossibility for dr. Štolfa to hold the collection, the collection were given to Museum of new history in Celje.

Museum of new history for the first time showed the collection in public in May 1993. Because of the space problem, it was only part of collection that was exposed.

The collection was exposed in few rooms which simulated doctor's offices. First doctor's office dated from the time before First World War. It was made up of dentist's chair with the head of bed and the reflector, and dental power drill on food drive. Next to the chair there was spitting pot and washing-stand. There were also table for dentist and nurse, and space for the dentist technician with the necessary equipment.

Second doctor's office dated from the thirties of this century, dentist's chair was hydraulic and the instruments were very much alike today's one. In doctor's office were machines for roentgen, the equipment, sterilizer on air and the electric one. There were also five chairs since 1880, 1908, 1944 and 1955.

The new exhibition of Slovenian dentist's collection will be shown to the public in 1998.

There are also program for kids, "The museum's toothache". We wanted to gain two things: to free children from the fear and to put the toothache into the museum once for all.

NEKA RAZMIŠLJANJA O IDEJNOJ KONCEPCIJI STALNOG POSTAVA HRVATSKOGA POVIJESNOG MUZEJA*¹

Nataša Mataušić
Hrvatski povijesni muzej
Zagreb

Nekoliko je neospornih činjenica koje se na ovoj razini rasprave o budućoj koncepciji stalnoga postava Hrvatskoga povijesnog muzeja moraju nužno uzeti u obzir, jer proizlaze iz samoga imena muzeja i njegova Zakonom utvrđenog djelokruga rada.

No, prije njihova objašnjenja naglasila bih osnovne elemente na kojima se temelji izrada idejne koncepcije svake izložbe, pa tako i stalnoga postava.

Dakle, idejna koncepcija mora dati odgovore na tri osnovna pitanja:

što? - cilj i glavni sadržajni elementi (osnovna misao ili teme koje želimo promovirati);

zašto? - kriterij odabira povijesnih činjenica, ličnosti i procesa koje želimo prikazati (kojih događaja i ličnosti i zašto baš tih);

kako? - na koji način (muzeološka provedba i muzeografska rješenja, animacija).

Pitanje operacionalizacije poslova (tko? i kada?) izrade stalnoga postava stvar je dogovora stručnih djelatnika muzeja. Za nas je pri tome još važnije pitanje - gdje? O tome, na žalost, ne možemo odlučivati sami, ali bismo već sada trebali započeti izradu planova prostornih potreba, ne samo za realizaciju stalnoga postava, već i svih ostalih, potrebnih za obavljanje muzejske djelatnosti utvrđene Zakonom.

U lipnju 1991. godine proglašen je Zakon o Hrvatskome povijesnome muzeju, prema kojem je HPM republička muzejska ustanova (članak 1.), kojoj je djelatnost pribavljanje, čuvanje, stručno održavanje, sređivanje, proučavanje, znanstveno obrađivanje, publiciranje, propagiranje i prezentacija muzejske građe hrvatske povijesti (članak 2.).

Hrvatski povijesni muzej nastao je integracijom dviju muzejskih institucija: Povijesnog muzeja Hrvatske i Muzeja revolucije naroda Hrvatske. Oba ova muzeja su u svome nazivu imala imenicu Hrvatska, što je u konkretnim slučajevima značilo da su skupljala građu s cijelog teritorija Hrvatske. U novom muzeju akcent je stavljen na pridjev hrvatski što direktno upućuje na činjenicu da je riječ o nacionalnoj povijesti Hrvata, bez obzira na to na kojem teritoriju živjeli (dijaspora).

Time je određena tema idejne koncepcije novoga stalnog postava HPM-a: povijest hrvatske nacije i to povijest u svim njenim pojavnim aspektima koji se međusobno isprepliću kao uzajamne komponente jedinstvenih povijesnih procesa: politička, vojna, ekonomska, kulturna, socijalna, religijska...

Raspravu oko vremenskog perioda koji želimo (i možemo) prikazati zaključila bih citatom iz knjižice školskog katehete Lavoslava Firholcera, izdane u Varaždinu 1849 godine pod nazivom "Čertice iz poviestnice hervatske". Citat glasi: "O govori poviestnica hervatska? Poviestnica hervatska govori o plemenu, došastju i naseljenju Hervatah, i o njihovih vodjah, vladarih, borbah i ostalih događajih."

Dakle, osnovna bi tema stalnoga postava HPM-a (prema mojemu mišljenju) trebala biti vremenski cjelovita, a ne parcijalna, nacionalna povijest praćena od doseljenja Hrvata u svoju postojbinu u 7. stoljeću do današnjih dana.*2

Nadalje, idejna koncepcija stalnoga postava Hrvatskoga povijesnog muzeja mora se temeljiti na fundusu građe koja se čuva u muzeju. Pri tome treba uvažiti činjenicu da se u povijesnim muzejima građa ne izlaže zbog svojih estetskih, umjetničkih ili inih vrijednosti (iako ni one kod odabira predmeta ne smiju biti isključene, ali ne i dominantne) već isključivo radi dokumentiranja i dokazivanja određenih povijesnih činjenica.*3 Ili jednostavnije, u povijesnim muzejima ne izlažemo predmete zbog njih samih, već pomoću njih predočavamo povijest. Upotreba pomoćnih sredstava muzejske prezentacije (reprodukcija, kopija, nadomjestaka, grafikona, skica, karata i multimedijских instalacija) u povijesnim je muzejima ne samo dopuštena nego i nužna.*4

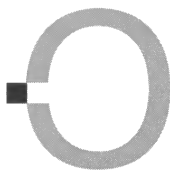
Bilješke:

1. Tekst je napisan nakon rasprave na jednom od Stručnih kolegija muzeja, na kojem nismo mogli usuglasiti stavove o vremenu koje želimo prikazati u novom stalnom postavu.
2. Polazni kriterij ovog prijedloga, prema kojem bismo trebali početi prikazivati povijest od neke xy godine jest nedostatak građe za najraniji period hrvatske povijesti. Prema zastupnicima ovog prijedloga budućeg posjetitelja trebali bismo uputiti na razgledanje građe u Arheološki muzej.(?)
3. Izuzetak su, svakako, izložbe na kojima se prezentiraju pojedine zbirke ili dijelovi muzejskih zbirki. Na takvim izložbama estetske, umjetničke i druge kvalitete predmeta (raritetnost) dobivaju svoje puno značenje i primarne su pri izboru građe za izlaganje.
4. Upravo bi oni omogućili prezentaciju najranije povijesti hrvatske nacije, za koju doista nemamo izvornih muzejskih predmeta. Na primjer: Zašto ne bismo mogli doseljenje Hrvata i najranije spomenike hrvatske kulture, koji se čuvaju u različitim muzejskim ustanovama, prikazati animiranim filmom? On je ovoj najmlađoj generaciji naviknutoj na masovne medije zasigurno prihvatljiviji od pisane riječi.

Primljeno: 5.XI.1997.

ETNOGRAFSKI FILM MILOVANA GAVAZZIJA ZA VRIJEME RADA U ETNOGRAFSKOME MUZEJU U ZAGREBU

*Zvezdana Antoš
Etnografski muzej
Zagreb*

d osnivanja Etnografskog muzeja u Zagrebu, 1919. godine, u sljedećih desetak godina, uz ravnatelja Salamona Bergera, proširio se broj stručnih djelatnika, među kojima rade kustosi prof. Vladimir Tkalčić, dr. Božidar Širola, prof. dr.

Milovan Gavazzi i dr. Mirko Kus Nikolajev, akademska slikarica Zdenka Sertić, te stručnjaci za tekstil Tereza Paulić i Jela Novak.*1 Ovo prvo razdoblje vrlo je značajno u razvoju Muzeja, jer su postavljeni temelji za njegov stručno-znanstveni razvoj. Kao kustos prof. dr. Milovan Gavazzi radio je u Etnografskome muzeju od 1922. do 1927., kada odlazi na mjesto izvanrednog profesora etnologije na Filozofskom fakultetu. Uz redovne obaveze sveučilišnog profesora obavljao je dužnosti direktora Etnografskog muzeja u Zagrebu od 1939. do 1941. godine.

Po dolasku u Muzej, često je odlazio na teren, opremljen fotoaparatom i fonografom radi prikupljanja građe, kao i predmeta za Muzej.

U jednom intervjuu, sam je objasnio: "Radeći u Etnografskom muzeju u Zagrebu do 1927. godine radio sam na istraživanju narodnog melosa i muzičkih instrumenata. Godine 1922. Božidar Širola i ja snimali smo po selima. Onda, znate, nije bilo magnetofona, pa smo iz Beča dobili posebne voštane ploče iz, tako se zvao, Fonogram arhiva. Snimili smo 50-60 takvih ploča. Prije smo samo fotografirali, dok od 1930. godine u okviru Fakulteta prvi put filmski bilježimo pojavu iz narodnog života. Iskustva prof. Tkalčića u tom smislu bila su mi dragocjena..." ("Telegram", 6. II. 1970.)

U korištenju tadašnjih suvremenih tehničkih pomagala u etnografskoj dokumentaciji bio je pionir. To se naročito odnosi na upotrebu filmske kamere, pa je etnografskom filmu bio prisiljen postaviti neke teorijske osnove i okvire.

U jednom tekstu iz 1964. godine piše: "Uski se film može naročito iskoristiti za upoznavanja zemalja i naroda. Više nego ma kakva riječ i slika mrtva, filmski prikaz nepoznatih gradova, zemalja, mora, planina itd., život njihovih stanovnika, od najprimitivnijih do najciviliziranijih naroda može impresivno djelovati i ostavlja dublji dojam i trajniji trag pa nadmašuje svako zorno pomagalo." Pojavu etnografskog filma objašnjava: "Etnografski film je novija oznaka, izašla iz potrebe, da se kratkim izrazom označi jedna grana (žanr) filma, koja se na neki način "iskristalizirala" kroz vrijeme i tražila zasebnu oznaku i mjesto, napose u okviru dokumentarnog stručnog odnosa naučnog filma."*2

Primjenu etnografskog filma prof. Gavazzi vidi u školskoj nastavi